

ЎЗБЕКИСТОН МИЛЛИЙ АХБОРОТ АГЕНТЛИГИ – ЎЗА
ИЛМ-ФАН БЎЛИМИ (ЭЛЕКТРОН ЖУРНАЛ)

Намий нашр

Ўзбекистон Миллий ахборот агентлиги – ЎЗА

Илм-фан бўлими (электрон журнал)

2020 йил июль

Тошкент – 2020

**ЎЗБЕКИСТОН МИЛЛИЙ АХБОРОТ АГЕНТЛИГИ – ЎЗА
ИЛМ-ФАН БЎЛИМИ (ЭЛЕКТРОН ЖУРНАЛ)**

Илмий нашр

2020 йил июл ойи сони

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги ОАК Раёсатининг
2019 йил 28 мартдаги 263/7.1 ва 263/7.4-сон қарорига биноан ташкил этилган.

Электрон журналга келган мақолаларга жавоб қайтарилмайди,
журналда эълон қилинган мақолалардан олинган парчалар ЎЗА Илм-фан
бўлими (электрон журнал)дан олинди, деб кўрсатилиши шарт.

Электрон журналга бир ярим ораликдаги материаллар “Microsoft
Word” редактори, “Times New Roman” шрифтида электрон версия шаклида
кабул қилинади.

Таҳрир кенгаши

А.Кўчимов

Т.Мирзаев

А.С.Сагдуллаев

С.С.Ғуломов

Ф.Г.Назиров

Р.Д.Курбанов

М.Х.Рустамбоев

Ш.Т.Қудратхўжаев

Н.А.Хусанов

Б.А.Назаров

А.Асқаров

Д.Ю.Юсупова

А.Х.Саидов

Т.Ў.Арипова

Қ.Р.Аллаев

С.М.Туробжонов

И.С.Саифназаров

Г.А.Мардонова

Манзилимиз: Тошкент ш., 100000, Буюк Турон кўчаси 42-уй
Тел: (+99871) 233-09-21; (+99899) 833-62-71

МУНДАРИЖА

Инновацион зоялар ва ишланмалар	
Р.Ғ.САФАРОВА. Ўсмир ёшдаги ўқувчилар ва талаба-ёшларда маданий дунёқарашни ривожлантиришга хизмат қиладиган манбалар	5
Иқтисод	
З.А.ХАКИМОВ, Б.А.РАДЖАБОВ. Интеллектуал мулк халқаро савдосининг ривожланиш тенденциялари	13
Д.Ю.САТТАРОВ. БМТ Мингйиллик ривожланиш мақсадлари ҳамда Ўзбекистон миллий барқарор ривожланиш мақсадлари асосидаги устувор вазифалар	25
Б.Т.ЮЛДАШЕВ. Бюджет ташкилотларининг бюджетдан ташқари тадбиркорлик асосида маблағлар ишлаб топишининг мақсади ва аҳамияти	36
Юридик	
А.Д.БАБАДЖОНОВ. Маҳаллий давлат ҳокимияти вакиллик органлари ишини ташкил этишда сиёсий партиялар фаолиятининг йўналишлари	47
А.А.ЗУЛҒУҚОРОВ. Янги методик тавсияларни суд-экспертлик фаолиятига татбиқ қилиш масалалари	61
Б.А.НАРИМАНОВ. Нодавлат нотижорат ташкилотлар тарихи ва ривожланиш тенденциялари	68
М.Б.БАҲРАМОВА. Ўзбекистонда арбитраж судлов ҳайъатининг ваколатларини кенгайтиришнинг зарурати ва жаҳон амалиёти	81
М.Д.БОТАЕВ. Терговга қадар текширувни амалга оширишга доир халқаро тажриба	90
Ш.Х.МАМАТОВ. Ўзбекистон Республикаси божхона органлари фаолиятида маъмурий процедураларнинг ҳуқуқий аҳамияти	100
Филология	
Т.САБИТОВА. Алишер Навоийнинг “Сабъи сайёр” достонида аёллар тимсоли талқини	112
С.А.НАСИРОВА. Основные исторические предпосылки для равноправных узбекско-китайских общественно-политических отношений	122
Я.Х.МАДАЛИЕВ. Латифанинг асосий жанр хусусиятлари	131
Н.У.ЭШБАЕВА. Сопоставление произведений Ф.М.Достоевского и Э.Т.А.Гофмана.	140

А.К.АРСЛОНОВ. Амир Темур феномени акс қўлёзма ва тошбосма манбалар матнларининг қиёсий таҳлили.	149
С.З.РАИМОВА. Абдулла Орипов шеърлятида диний-маърифий мавзунинг бадиий талқини	160
Д.А.МУҲАММАДИЕВА. «Бобурнома»даги мақол ва маталларни таржима қилиш тамойиллари	170
З.М.АМИРҚУЛОВА. Тарихий ҳикоя поэтикаси	180
М.С.БАҲРИЕВА. Нотиклик санъатининг телевидение ривождаги илмий-назарий асослари	193
А.М.ЭЛМУРОДОВ. Жадид матбуотининг таълимни миллий уйғониш асоси сифатидаги талқинлари	201
Д.А.РУСТАМОВА. Асқад Мухтор асарларига Толстой ижодининг таъсири	209
Н.Б.ЭГАМҚУЛОВА. XX аср бошлари Туркистонда вақтли матбуот ҳамда адабий жараён	221
Х.Х.РАҲМОНОВА. “Сўроқ” қиссасида адабий-фалсафий талқиннинг ўзига хослиги	230
Ҳ.Р.ИБРАГИМОВА. COVID-19 пандемияси даврида жаҳон ва маҳаллий медиаконтентда инфографика имкониятларидан фойдаланишнинг ўзига хос жиҳатлари	239
Фалсафа	
Ф.З.ЮСУПОВА. Ёшларда инновацион ҳуқ-атвори шакллантириш ва ривожлантириш омиллари	250
А.А.АЗИМОВ. Абу Бакр ар-Розийнинг ахлоқий қарашлари	257
М.Н.КОМИЛЖАНОВ. Миллатлараро тотувлик – Ўзбекистон тараққиётининг мустаҳкам пойдевори	265
Техника	
У.Ш.ҲАМРАКУЛОВ. Ғалаёнларни интеграллашган ахборот-таҳлилий тизимларга таъсирини бартараф этиш тамойиллари	272

“СЎРОҚ” ҚИССАСИДА АДАБИЙ-ФАЛСАФИЙ ТАЛҚИННИНГ ЎЗИГА ХОСЛИГИ

Хуршида Халиловна РАҲМОНОВА

мустақил тадқиқотчи

Алишер Навоий номидаги Тошкент
давлат ўзбек тили ва адабиёти университети
Тошкент, Ўзбекистон

Аннотация

Мақолада истеъдодли адиб Хуршид Дўстмухаммаднинг “Сўроқ” номли қиссаси рамзий образлар асосида тадқиқ этилган. Адибнинг ўзига хос индивидуал услуби, образлар бадиияти, қаҳрамонлар рухияти, рамзлар, тимсоллар бадиий таҳлил қилинган.

Таянч сўзлар: рамзий образлар, қаҳрамон характери, ижодкорнинг бадиий ғояси, психологик тасвир, образлар тизими, сарлавҳа, рамзий образлар, қаҳрамон нутқи.

ОСОБЕННОСТИ ЛИТЕРАТУРНО-ФИЛОСОФСКОЙ ИНТЕРПРЕТАЦИИ В ПОВЕСТИ “ДОПРОС” (“СУРОК”)

Хуршида Халиловна РАҲМОНОВА

Независимый исследователь

Ташкентский государственный университет
узбекского языка и литературы
имени Алишера Навои
Ташкент, Узбекистан

Аннотация

В статье повесть Хуршида Дустмухаммада “Допрос” рассматривается с точки зрения использования в ней символических образов. Анализируются своеобразный индивидуальный стиль автора, художественное воплощение образов, раскрытие психологии героев, символика и образы.

Ключевые слова: символические образы, характеры героев, художественная идея автора, психологическое изображение, система образов, название, символические образы, речь героев.

Ҳозирги янгиланиб, тобора глобаллашиб бораётган давр инсон маънавиятини, унинг мураккаб оламини бадиий адабиётда ифодалаш, янгича идрок этишни талаб этмоқда. Бундай янгиланиш, замондош образини яратиш ҳар бир жанрда ўзига хос тарзда намоён бўлади. Жумладан, қисса жанрида ҳам.

Бугунги ўзбек насрининг қиссаларида янги тамойиллар намоён бўлиб, бу тамойиллар мавжуд миллий-адабий анъаналар билан жаҳон адабиётидаги илғор тажрибаларнинг ўзаро табиий ва давр тақозоси билан изоҳланадиган синтези сифатида воқе бўлаётир. Уларда инсон ва ҳаётни бутун мураккабликда кўриш, зоҳирий ва ботиний олами, руҳиятни холис ва таъсирчан тасвирлаш, фалсафий-психологик талқин ва мажозий образлилик устуворлик қилмоқда. Адабий-эстетик тафаккурдаги ўзгаришлар қиссаларнинг ғоявий мазмуни ва мавзу қамровини кенгайтириш баробарида адибларнинг индивидуал услуби, тасвир ва ифодадаги бетакрорлиги ва талқин оҳанглари ранг-баранглигини юзага келтирмоқда.

Мустақиллик даврида қисса жанрида Тоғай Мурод, Эркин Аъзам, Хуршид Дўстмуҳаммад, Назар Эшонкул, Шодикул Ҳамро каби адиблар самарали ижод қилдилар. Бу ёзувчилар қиссаларида мафкуралашмаган инсонни, унинг фазилату қусурлари билан биргаликда тасвирлаш, инсон руҳиятининг мураккаб оламини ифодалаш мезонга айланди. Реализм ва модернизм усуллари қоришиқ ҳолда асар моҳиятига сингдирилди.

Адиб Хуршид Дўстмуҳаммад ижоди ҳақида адабиётшунос Шухрат Ризаев шундай ёзади: “Хуршид Дўстмуҳаммад ижодини фақат ҳиссий ёндашувнинг ўзи билан таҳлил этиб, тушунтириб бўлмайди. Унда ҳиссиёт тўлқинлари ҳамиша тафаккур қирғоқларига урилиб туради. Бири иккинчисини ўзаро тақозо этади. Бинобарин, ўзан бор, бироқ, у қазилган каналдек тўппа-тўғри ўзан эмас, балки ҳаёт йўлларининг оддий кўзга ноён энг теран хилъатлари, энг чекка пучмоқларини қамраган ўзан. Шулар қуйилиб, қисса, роман деган катта ўзанлар тўлиб, тўлиқиб оқади” [4;163].

Дарҳақиқат, адибнинг ҳикоя, қисса ва романларини шунчаки ўқиш мумкин эмас, у китобхонни ўйлашга, фикрлашга, ҳаёт, инсон умри, унинг мазмун-моҳияти ҳақида мушоҳада қилишга ундайди. Адибнинг мана шундай қиссаларидан бири “Сўроқ” деб номланади. Ушбу қисса адабий-фалсафий руҳда ёзилган бўлиб, унда ўзига хос рамзий образларнинг мавжудлиги эътиборни тортади. Пахта далаларида трактор ҳайдаб, оддий

камтарона, аммо тинч-хотиржам яшаётган Бозоркул образи қиссининг асосий марказида тасвирланган. Асар сюжет воқеалари шу қаҳрамон атрофида, шу қаҳрамонга боғлиқ ҳолда юз беради. Оддий, камбағал Бозоркул уйландию, бўғзигача қарзга ботди. Қарзларидан қутилиш мақсадида, Аминбой гуппининг йўриғи билан пахта заводида ишга жойлашади. Ҳамма ғалвалар, можаролар мана шу завод орқасидан бошланади. Пахта қабул қилувчилар гуруҳида ишлаб, тун ярмида уйига қайтган Бозоркул, ногаҳон, инсон зоти дуч келмаган ғайриоддий ҳодисага дуч келади. Чарақлаган шуъладан кўзлари камашган Бозоркул рўпарасида терак буйидан икки баробар дароз, кумушдек оқ зирхли либосга ўранган ғалати одамсимон иккита махлукни кўради. Махлуклар : “Кимсан?”, “Кимнинг ўғлисан?”, “Касбинг? Нима иш қиласан?”, “Қачондан буён ишлайсан?”, “Оиланг борми?”, “Оқсоқолга хизмат қилганмисан?” каби саволларни қалаштириб, уни сўроққа тута бошлайди. Кейинчалик эса заводнинг бошқа ходимлари, жумладан, Давлатов, Нарзиқул ака, Аминвой гуппи ҳам ўзга сайёраликлар томонидан сўроққа тутила бошланади. Сўроқ пайтида қиссадаги образларнинг сўзи, руҳияти, юрагидаги кўркув ҳисси қаҳрамон характерида очиқ беришга хизмат қилган. Сўроқ вақтида ҳеч қандай кўркув ҳисси бўлмаган Бозоркул образи руҳиятида кейинчалик учар махлукларни эслаганида ёки уларнинг қайта-қайта ташрифидан воҳимага тушиб, юраги безиллаб қолиш ҳолатини ёзувчи қуйидагича тасвирлайди. “Хайрият, Бозор уйига эсон-омон етиб келди. У шунчалик тез юридики, оёғидаги этикнинг оғирлигини ҳам, устидаги пахтали камзулининг бесўнақайлигини ҳам, йўлнинг зим-зиё қоронғулигини ҳам пайқамади. Фақат деворнинг нураган жойидан “лип” этиб ошиб ҳовлига тушди-да, бориб дарвозанинг танбасини ушлаб кўздан кечириётганда қўллари қалт-қалт титраётганини, аъзойи бадани жикка терга ботганини, бирдан музлаб совқотаётганини сизди” [2;279].

Қўлларнинг қалтираши, титраши, аъзойи баданнинг жикка терга ботиши инсондаги кўркувни, хаяжонни ифодалайди. Инсондаги бундай ҳолатларни қаҳрамон табиатида ифодалаш, психологик тасвирнинг ҳаққоний, табиий

чиқишини таъминлаган. Адабиётшунос Абдурахмон Алимухамедов ҳам Абдулла Қахҳор асарларидаги қаҳрамонлар руҳиятини таҳлил қилиб шундай ёзади: “Абдулла Қахҳор ҳикояларида кучли ҳаяжон ёлғиз юзга урган бўёқлар ёрдами билангина эмас, балки кўп маҳал жамики аъзоларнинг иштироки, яъни “титраш”, “қалтираш” воситаси билан ҳам тасвир қилинади” [1;57].

Хуршид Дўстмуҳаммад ҳам қаҳрамонлар руҳиятини ифодалашда устоз ёзувчилар изидан бориб, уларни яна-да бойитганлигини кўриш мумкин. Руҳият товланишларининг объектив йўли ҳамма вақт муаллиф баёни воситасида олиб борилади. Бундай баён гоҳ характерларнинг ташқи қиёфаси ёки хатти-ҳаракатлари тасвирига кўчса, гоҳ уларнинг нутқларига кўчади. Шунингдек, муаллиф баёни билан биргаликда қаҳрамон нутқи Бозоркул руҳиятининг айна дамдаги туйғуларини ифодалашга хизмат қилган. Бозоркул руҳиятидаги товланишлар Шабнам билан бўлган суҳбатда ҳам ёрқинрок намоён бўлган. “– Жим! – шипшитди Бозор. – Сўраб енгяпти улар. Сўрагани сўраган!.. Сўроққа тутганнинг ўзида бир ёқлик бўляпти одамлар. – Шундай дедию, тутакиб кетди. – Сўраса, нима? Сўраса сўрайверсин! Сўроққа тутаверсин! Сен жавобингни беравер! Сендан нима кетди!.. Нима жавоб беришдан кўрқасанми? Жавобинг йўқми?! Жавобни қалаштириб ташла!” [2;283]. Бу парчада муаллиф бир туйғу иккинчи бир туйғуга алмашилиб кетишини, яъни кўрқув ва исён ҳисларини Бозорбой руҳиятида бирлаштирган. Асарда мулоқот жараёнида характерлар руҳияти аниқ сезилиб туради. Бунда адиб сўз, хатти-ҳаракат ва ҳолат тасвирининг синтетик усулини қўллаш билан эришади. Буни Бозор ва Амин гуппи образлари мулоқоти жараёнида ҳам кузатиш мумкин.

“Бозор тушунмади, нима қиларини билмай турганида гуппи қаддини ростлаб-ростламай тутнинг пастак шохлари орасига йўрғалади.

– Безиён дейсан, бола!.. – деганди, тишлари таккиллаб кетди. – Шунчаки сўрайди, дейсан... Шунчаки сўраб туриб чунонам кўтариб урадики!.. Отимни бошқа қўяман, бола! Мен айтди, дерсан... Бор, Бозор, жўна! Уйингга йўқол, бола! Қайтиб қорангни кўрсатма менга!.. Уқдингми!.. Мен сени танимайман,

сен - мени!” [2;274]. Умуман олганда, киссада образлар руҳиятини очишда муаллиф-ровий баёнидан ва персонажлар ўртасидаги диалоглардан фойдаланилган.

Қисса матни таҳлили жараёнида, муаллифнинг ўзига хос услубга эгаллиги яққол намоён бўлади. Сюжет воқеаларининг асосий қисми тунда, қоронғуликда рўй беради. Яъни, ўзга сайёралик келгиндилар одамларга фақат тунда дуч келиб, уларни сўроққа тутта бошлайди. Кундуз кунлари эса бировга йўлиқишмайди. Бу ҳам ўзига хос рамзий маънога эга. Бадий матндан келиб чиқсак, тун – имконият рамзи. Яъни инсон бир кунлик, бир ҳафталик, бир ойлик, бир йиллик, бир умрлик ишлари ҳақида тинч-хотиржам ўйлаб олиши учун берилган вақт имконияти. Яхши амалларининг шукронасини, хатоларидан эса хулоса чиқариши, мулоҳаза юритиш учун инсонга берилган вақт имкониятидир. Асарда учар махлуқларнинг инсонга тунда дуч келишларини, уларни сўроққа тутишларини ҳисобга олган ҳолда, шартли равишда уларни – инсон виждони рамзи деб атасак бўлади. Чунки ўз кундалик ташвишларидан ортмаган одамзот тунда бир оз муддатга бўлса ҳам ўз виждонига юзма-юз бўлиб, ўзини-ўзи сўроққа тутиши, ҳақиқатига тик боқиши мумкин. Маълумки, тун қора рангда намоён бўлади. Ранглар ҳам ўз ўрнида ҳаётда ва бадий матнда ўз маъноларига эга. Ҳар бир ижодкор эса рангларни ўз дунёкараши, тафаккур оламига кўра турлича изохлайди.

Адиб Хуршид Дўстмуҳаммад фикрича, “Қора ранг кўпроқ ҳаётга разм солиб карашга мажбур қилади. Кўзизни юмиб мушоҳада қилиш кўзни очиб мушоҳада қилишдан кўпроқ самара беради. Қора рангда мулоҳазакорлик, ўйчанлик, диққат қилиш акс этади”. Ёзувчининг сўзларидан келиб чиқиб, бадий асарни таҳлил қиладиган бўлсак, қора рангда, яъни қоронғуликда мулоҳазакорлик, ўйчанлик кўпроқ. Тун эса ўз навбатида қора рангда намоён бўлади. Демак, инсонлар кўпроқ тунда фикр юритишлари, қилган амаллари, ишлари юзасидан ўйлаб, мушоҳада қилишлари учун имкон яратилар экан. Тасвирда “тунги васваса”, “қоронғу уй”, “йўлнинг зим-зиё қоронғулиги”, “туннинг қоқ ярми” каби сўз ва иборалар тасвирнинг янада қуюқлашишига

ҳамда китобхонни олдинда бўладиган нохушликларга таёрлаб бориш учун хизмат қилган.

Асарни ўқиган ўқувчи ундаги ғайриоддий ходисаларга ишонмаслиги мумкин, албатта. Аммо, ёзувчининг мақсади, юз берган воқеа-ходисаларга ўқувчини ишонтириш эмас, балки инсониятни адоқсиз югур-югурлар, охири кўринмайдиган ташвишлардан бир зум тиниб, ўзини ўзи тафтиш қилишга, ўзини ўзи сўроққа тутиб кўришга ундаяпти. Зеро, қисса бошида ҳам “Сўроққа тутилмай туриб, ўзларингни ўзларинг сўроққа тутинглар” ҳадиси эпиграф қилиб олинган ва бу бадиий матн мазмун-моҳиятига сингдириб юборилган. Қиссадаги сарлавҳа ҳам бадиий асарнинг концепциясини ифодалашга ёрдам берган. “Ижодкор матн мазмунини маълум бир сўз ёхуд жумлага жо қилар экан, бадиий асар моҳиятини сарлавҳада бекитади. Бошқача айтганда, сарлавҳа ижодкорнинг бадиий нияти, асар ғояси, образлар тизими ва барча унсурларни ягона фокусда жамловчи митти асардир” [6;24]. Сарлавҳа асар матнига уйғунлиги билан мазмунни очишга, воқеликни идрок этишда, фалсафий фикрлашда ўқувчига ёрдам беради. Қиссадаги образларни эса унинг мазмун-моҳиятидан келиб чиқиб маълум бир рамзлар асосида таҳлил қилиш мумкин. Пахта заводи бу – дунё хаёли рамзи. Яъни, инсон дунёда турли хаёлларга берилиб, нафсига эрк беради. Бу ҳақида Жалолиддин Румийда шундай ҳикматлар бор. “Инсон хаёлидаги нарса уни ўз орқасидан етаклайди. Масалан, боғ хаёли бокка, дўкон хаёли дўконга олиб боради. Фақат бу хаёллар ҳақиқатни яширади. Чунончи, бир нарсанинг хаёли сени ўзига тортди. Ва сен у томонга кетмоқдасан. Чунки хаёл сенга у нарсани гўзал қилиб кўрсатган. Бироқ, келгач, пушаймон бўласан ва ўзингга ўзинг: “Буни яхши деб ўйлабман, аслида, ундай эмас экан” дейсан. Шунинг учун ҳам, хаёллар ичига кимдир яширинган чодирга ўхшайди. Қачонки, хаёллар йўқолиб, ҳақиқат юз кўрсатса, пушаймонлик ҳисси сени тарк этади” [5;20].

Таъкидлаш жоизки, адабиётшунос олим Н.Раҳимжонов қайд этган “рамзлар, тимсоллар, метафоралар асосида мулоҳаза юритиш ва бадиий умумлашмаларда фалсафий теранликка интилиш ҳозирги адабиётнинг

устувор хусусиятлардан эканлиги” [3;10] ушбу қиссада ҳам ўз исботини топган.

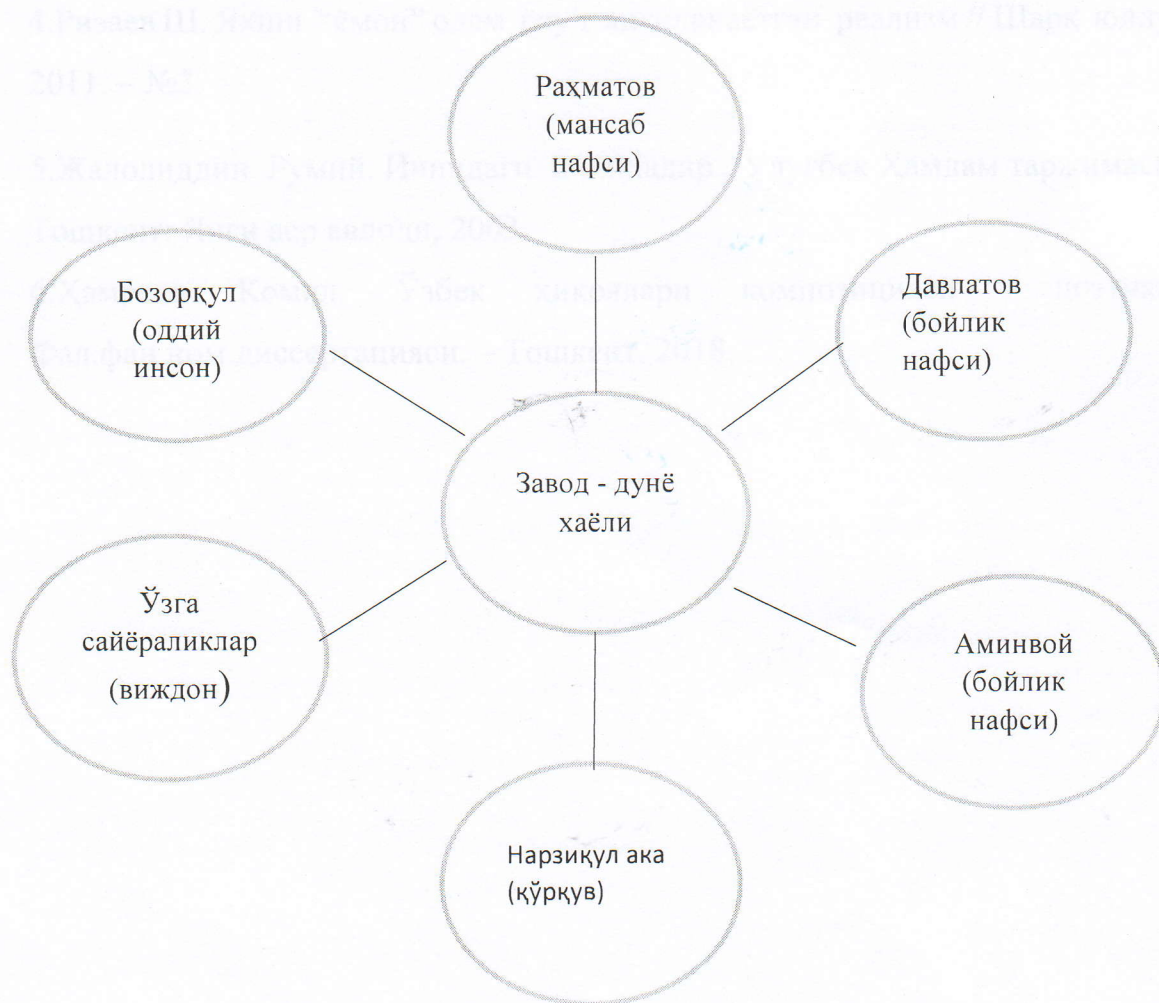
Рамзий образлар бадий асар ғоясини очишда очқич ҳисобланади. Келгинди махлуқлар инсонларнинг қилаётган ишлари, амалларини ўйлаб кўришга, ўзини ўзи тафтиш қилишга чакирувчи рамздир. Келгинди махлуқлар одамларни сўроққа тута бошлагач, ҳамманинг юрагида кўркув пайдо бўлиб, одамлар саросимада қолишади, кўнгил хотиржамлиги йўқолади, кундалик юмушларидан барака қочади. Бозорбой эса ўйлай-ўйлай бу кўркувлардан, келгиндилардан қутилишнинг ягона йўлини топади. Раҳматов ва Давлатов билан бўлган суҳбада шундай дейди: “– Йўли битта! – Раҳматов гапи оғзида қолиб орага суқилган Бозорнинг оғзига анграйди... Бозор бир нафас жим туриб иккала суҳбатдошининг бардошини ўтда “тоблади-да” сўнг давом этди: – Йўли – ҳар ким ўзини ўзи сўроққа тутиш!.. Нима, келгинди жондорлар сўраётганини ўзимиз сўролмаимизми? Сўраб-сўраб жавобимизни пишитиб қўёлмаимизми?!

Директор билан бош ҳисобчи лом-мим демай қотиб тураверишди” [2;323].

Асардаги ҳар бир образ, қаҳрамонларнинг нутқи ёзувчининг бадий ғоясини очишга ҳизмат қилади. Ёзувчи ушбу қиссасида инсон руҳий оламини ўта нозик, фавқулодда таҳликали ҳолатларда таҳлил этишга ҳаракат қилган. Асар қаҳрамонларининг фикр-ўйлари, тақдирлари китобхонни ўйлантиради, мулоҳаза қилишга, ўзига хос хулосалар чиқаришга ундайди. Қиссада ижтимоий иллат фош этилиб, ҳалоллик – қиссанинг бош ғояси даражасига кўтарилган. Ҳалоллик – инсониятнинг барча даврлари: ўтмиш, ҳозир ва келажак учун асосий мезон бўлиши кераклиги қисса мазмун-моҳиятига сингдирилган.

Юқорида Жалолиддин Румий таърифлаган ҳақиқатлар худди Бозоркул образига қарата айтилгандек гўё. У ҳам пахта заводида ишлашга интилди, қарзидан қутилиш, яхши яшаш хаёллари уни завод томон етаклади. Боргач эса, пушаймонлик ҳиссини тўйди. Ўзини ўзи сўроққа тутиб,

ҳақиқатга тик боққанида, ҳеч кимга ёмонлик қилмагани, ҳеч бир ноҳақ ишга аралашмаганини англаб, яъни ҳаёлларидан ҳақиқат томон юз бурганида ўзида хотиржамлик ҳиссини тўяди. Бир неча йиллардан буён заводда ишлаб, “ишнинг кўзини” биладиган Давлатов, Раҳматов, Аминвой гуппи – инсондаги нафс рамзи. Нарзиқул ака – инсондаги кўрқув рамзи. Уچار баркашдаги одамсимон махлуқлар – инсоннинг виждони рамзи. Буларни шартли равишда куйидаги чизмаларда тасвирлаш мумкин.

Юқоридаги фикрлардан хулоса қилиб айтиш мумкинки, рамзлар асарда асосий ўрин тутиб, муаллиф бадиий нияти моҳиятини ифодалашда таянч восита бўлиб хизмат қилган. Рамзий образлилик қиссани ташкил этувчи унсурларни ўзаро уюштирувчи бадиий ва мантиқий яхлит халқа сифатида асар “қиёфасига” сингиб кетган.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Алимухамедов А. Абдулла Қаҳҳор ҳикояларида психологик тасвир //Ўзбек адабий танқиди. Антология. – Тошкент: Турон-икбол, 2007.
2. Дўстмуҳаммад, Хуршид. Қиссалар. – Тошкент, 2011.
- 3.Раҳимжонов Н. Мустақиллик даври шеърляти етакчи хусусиятлари // Ўзбек тили ва адабиёти, 2001. – №3.
- 4.Ризаев Ш. Яхши “ёмон” одам ёхуд янгиланаётган реализм // Шарқ юлдузи, 2011. – №3.
- 5.Жалолиддин Румий. Ичиндаги ичиндадир //Улуғбек Ҳамдам таржимаси. – Тошкент: Янги аср авлоди, 2003.
- 6.Ҳамроев Комил. Ўзбек ҳикоялари композицияси поэтикаси. Фал.фан.ном.диссертацияси. – Тошкент, 2018.